

Struktura ludności według płci w Polsce

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Grafika interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Struktura ludności według płci w Polsce

Źródło: dostępny w internecie: www.flickr.com, licencja: CC BY-SA 2.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>.

Pamiętasz na pewno z drugiej klasy szkoły ponadpodstawowej, że struktura ludności według płci sprowadza się do podziału ludności na mężczyzn i kobiety. Można określić procentowy udział mężczyzn i procentowy udział kobiet w danym kraju, mieście czy regionie. Jednakże znacznie częściej podaje się współczynnik feminizacji dla danego obszaru. Określa on, ile kobiet przypada na stu mężczyzn w danym miejscu i czasie. Rzadziej używa się analogicznego wskaźnika maskulinizacji (liczba mężczyzn przypadająca na 100 kobiet), ponieważ na świecie więcej jest kobiet niż mężczyzn (106,9 w 2017 roku według danych Banku Światowego).

W Polsce na 100 mężczyzn przypada 106,7 kobiet. Zatem 51,6% ludności Polski stanowią kobiety, a 48,4% – mężczyźni (według danych BDL GUS na 2018 rok).

Źródło: CCO, dostępny w internecie: <https://www.pxfuel.com/en/free-photo-ourbj>.

Twoje cele

- Zdefiniujesz i obliczysz współczynnik feminizacji.
- Porównasz różne obszary w Polsce pod względem współczynnika feminizacji oraz wyjaśnisz przyczyny tego zróżnicowania.
- Porównasz wartości współczynnika feminizacji w różnych grupach wiekowych w Polsce oraz w podziale na miasta i obszary wiejskie.
- Na podstawie współczynnika feminizacji wyznaczysz współczynnik maskulinizacji.

Przeczytaj

Współczynnik feminizacji i maskulinizacji – sposób obliczania

Współczynnik feminizacji (W_f) służy do przedstawienia struktury płci, czyli liczby kobiet przypadającej na 100 mężczyzn. Matematycznie jest to stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn pomnożony przez 100. W analogiczny sposób oblicza się **współczynnik maskulinizacji**, który wyraża liczbę mężczyzn w przeliczeniu na 100 kobiet. Stanowi on stosunek liczby mężczyzn do liczby kobiet pomnożony przez 100.

$$W_f = \frac{K}{M} \cdot 100$$

$$W_m = \frac{M}{K} \cdot 100$$

Gdzie:

W_f - współczynnik feminizacji w danym miejscu i czasie,

W_m - współczynnik maskulinizacji w danym miejscu i czasie

K - liczba kobiet w danym miejscu i czasie

M - liczba mężczyzn w danym miejscu i czasie

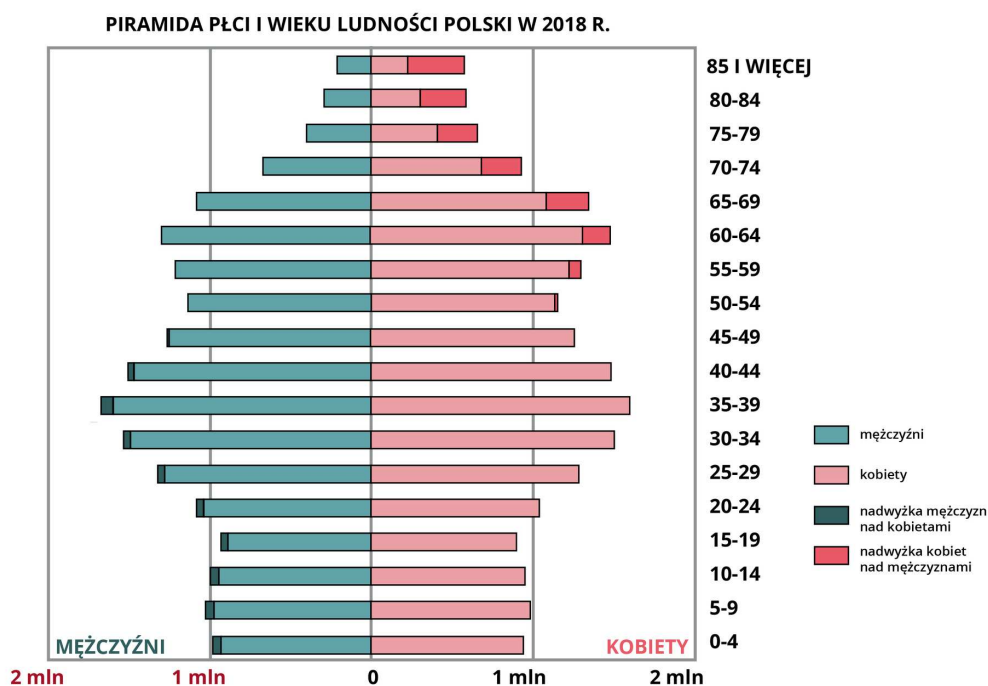
Polecenie 1

Korzystając z danych BDL GUS, zapisz liczbę kobiet i liczbę mężczyzn w Twojej miejscowości w ostatnim dostępnym roku. Na tej podstawie oblicz współczynnik feminizacji według powyższego wzoru.

Współczynnik feminizacji w Polsce według grup wiekowych i w podziale na miasta i wsie

Według danych BDL GUS (za 2018 rok) w Polsce żyje 38,4 mln ludzi, z czego 19,8 mln to kobiety (51,6%), a 18,6 mln - mężczyźni (48,4%). Współczynnik feminizacji w Polsce wynosi zatem obecnie 106,7. Jest on zróżnicowany nie tylko przestrzennie, ale również według grup wiekowych.

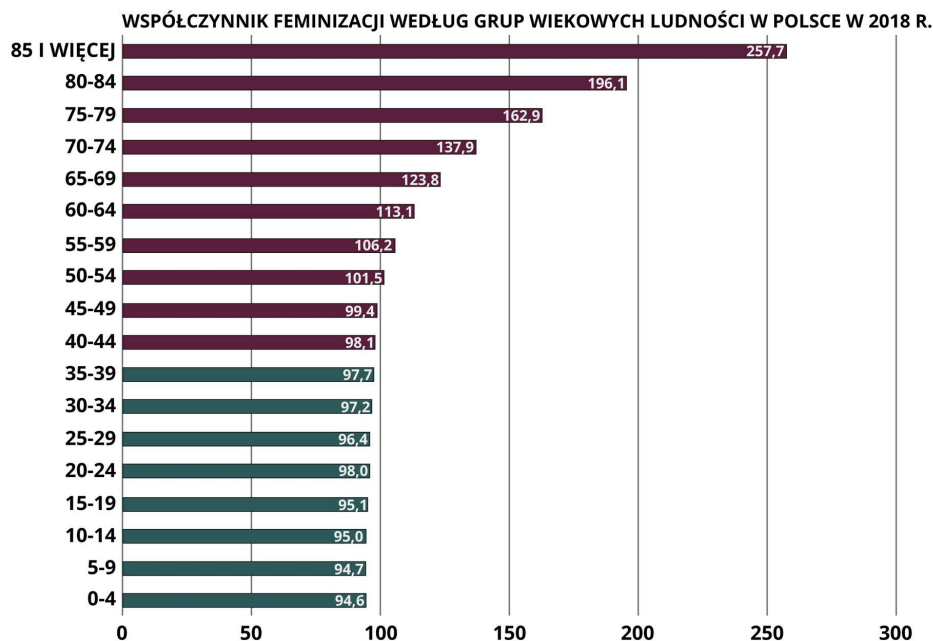
W podziale na pięcioletnie grupy wiekowe zauważa się pewną prawidłowość w zakresie struktury płci. Do grupy wiekowej 45-49 lat liczba Polaków jest większa niż liczba Polek, ponieważ chłopców rodzi się statystycznie więcej niż dziewczynek. Natomiast od grupy 50-54 lata widoczna jest przewaga kobiet nad mężczyznami, która narasta wraz z wiekiem społeczeństwa. Wpływa na to większa średnia długość trwania życia kobiet i duża nadumieralność mężczyzn. Nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn w starszych grupach wiekowych jest znacznie większa niż nadwyżka liczby mężczyzn nad liczbą kobiet w młodszych grupach wiekowych. Dla przykładu - liczba kobiet w wieku 80-84 lata jest niemal dwukrotnie większa niż liczba mężczyzn w tej grupie wiekowej, natomiast w przypadku grupy wiekowej 85 i więcej lat stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn przekracza 2,5.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>
 Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Polecenie 2

Porównaj wartości współczynników feminizacji w grupach wiekowych ludności w Polsce w 2018 roku w miastach i na obszarach wiejskich.

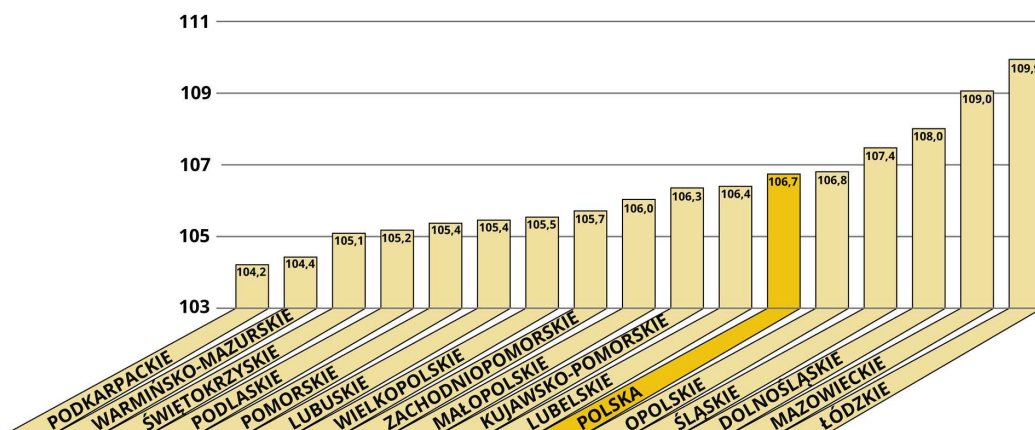
Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>
Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W przypadku miast przewaga kobiet zaznacza się już od grupy wiekowej 40–44 lata, ze względu na ich imigrację z obszarów wiejskich. Proces ten powoduje, że na wsiach przewaga ta występuje dopiero od grupy wiekowej 65–69 lat. Młodsze grupy wiekowe odznaczają się przewagą liczby mężczyzn nad liczbą kobiet. O ile najmniejsze współczynniki feminizacji, które występują w grupie wiekowej 0–4 lata są zbliżone, zarówno w miastach, jak i na wsiach (ok. 94,7–94,8), to najwyższe wartości tego współczynnika (grupa wiekowa 85 lat i więcej) na tych obszarach wykazują znaczne różnice (W_f w miastach w tej grupie wiekowej wynosi 251,2, a na wsiach – 276,6). Generalnie współczynnik feminizacji w miastach wynosi 111, a na obszarach wiejskich – 100,6.

Przestrzenne zróżnicowanie współczynnika feminizacji w Polsce

Jak już wiadomo, według danych BDL GUS (na 2018 rok) w Polsce współczynnik feminizacji wynosi 106,7. Jedynie pięć województw odznacza się wyższymi niż przeciętne wartościami tego wskaźnika. Najwyższa jego wartość występuje w województwie łódzkim (109,9). Pozostałe cztery województwa to: mazowieckie, dolnośląskie, śląskie i opolskie. Z kolei najniższym współczynnikiem feminizacji odznacza się woj. podkarpackie (104,2).

WSPÓLCZYNNIK FEMINIZACJI W POLSCE WEDŁUG WOJEWÓDZTWA W 2018 R.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jednymi z najwyższych współczynników feminizacji odznaczają się miasta: Ciechocinek i Nałęczów (W_f około 120), które pełnią funkcję uzdrowiskową i zatrudniają dużą liczbę kobiet do pracy w usługach. Wysokie wartości tego współczynnika występują również w Łodzi (119,4) i Warszawie (117,4). W pierwszym przypadku przyczyn należy szukać już w XIX i XX wieku, kiedy to w Łodzi na dużą skalę rozwinął się przemysł włókienniczy, w którym zatrudnienie znajdowały głównie kobiety. Obecnie, mimo niewielkiej roli tego przemysłu, nadwyżka kobiet jest wciąż wyraźna. Nie jest jednak tak duża, jak na przykład w latach 70. XX wieku (140 kobiet na 100 mężczyzn). Dzięki temu jednemu miastu całe województwo łódzkie posiada duży współczynnik feminizacji. Jeżeli chodzi o stolicę kraju, to jest ona miejscem docelowym imigracji wielu młodych kobiet, które przyjeżdżają tam pracować lub studiować. Również dzięki temu miastu całe województwo mazowieckie jest na drugim miejscu w rankingu analizowanego współczynnika. Natomiast najbardziej zmaskulinizowane pozostają regiony wschodnie, w których przeważają tereny wiejskie. To stamtąd wyjeżdża najwięcej kobiet.

Słownik

współczynnik feminizacji

współczynnik wyrażający liczbę kobiet w przeliczeniu na 100 mężczyzn w danym miejscu i czasie

współczynnik maskulinizacji

współczynnik wyrażający liczbę mężczyzn w przeliczeniu na 100 kobiet w danym miejscu i czasie

Grafika interaktywna

Polecenie 1

Wskaż obszary w Polsce o wysokich i niskich wartościach wskaźnika feminizacji oraz wyjaśnij przyczyny tego zróżnicowania przestrzennego.

Współczynnik feminizacji w Polsce według powiatów

Współczynnik feminizacji w Polsce

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Ćwiczenie 7

Na grafice przedstawiono trzy różne piramidy wieku odpowiadające różnym społeczeństwom. Przyporządkuj grafikom odpowiednie nazwy.

Ćwiczenie 8

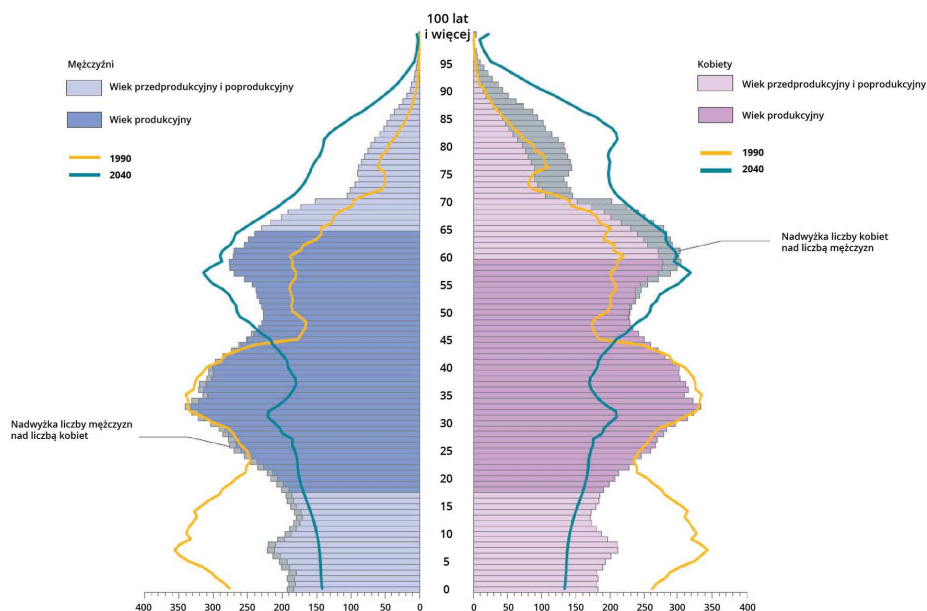

Ćwiczenie 9

Piramida poniżej przedstawia prognozowane przez GUS zmiany liczby ludności Polski w podziale na płeć i wiek. Spośród podanych wskaź głównie przyczyny prognozowanych zmian.

Ludność według płci i wieku w latach 1990, 2016 i 2040

Źródło: GUS Atlas demograficzny Polski, 01.12.2017.

Ćwiczenie 10

Wyjaśnij, dlaczego duże miasta, takie jak Warszawa czy Kraków, odznaczają się wysokimi wartościami współczynnika feminizacji, a obszary wiejskie, przede wszystkim w Polsce Wschodniej, charakteryzują się bardzo niskimi wartościami tego współczynnika.

Ćwiczenie 11

Korzystając z różnych źródeł, sprawdź, jak wyznaczyć współczynnik maskulinizacji, mając do dyspozycji jedynie współczynnik feminizacji. Wyznacz w ten sposób współczynnik maskulinizacji w Polsce w 2018 roku, wiedząc, że współczynnik feminizacji wynosi 106,7.

Dla nauczyciela

Imię i nazwisko autora: Kamil Kaliński

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Struktura ludności według płci w Polsce

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum i technikum, zakres podstawowy, klasa III

PODSTAWA PROGRAMOWA

XV. Społeczeństwo i gospodarka Polski: rozmieszczenie ludności i struktura demograficzna, saldo migracji, struktura zatrudnienia i bezrobocie, urbanizacja i sieć osadnicza, warunki rozwoju rolnictwa, restrukturyzacja przemysłu, sieć transportowa, atrakcyjność turystyczna.

Uczeń:

2) analizuje strukturę demograficzną ludności Polski na podstawie danych liczbowych oraz piramidy wieku i płci.

Kształtowane kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- definiuje i oblicza współczynnik feminizacji,
- porównuje różne obszary w Polsce pod względem współczynnika feminizacji oraz wyjaśnia przyczyny tego zróżnicowania,
- porównuje wartości współczynnika feminizacji w różnych grupach wiekowych w Polsce oraz w podziale na miasta i obszary wiejskie,
- na podstawie współczynnika feminizacji wyznacza współczynnik maskulinizacji.

Strategie: konektywizm

Metody nauczania: pogadanka, dyskusja, praca z e-materiałem

Formy zajęć: praca indywidualna, praca w parach, praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny (lub tablety z dostępem do internetu), zeszyt przedmiotowy

Materiały pomocnicze

Bibliografia:

- Fierla I., *Geografia gospodarcza świata*, PWE, Warszawa 2005.
- Holzer J.Z., *Demografia*, PWE, Warszawa 1980.
- Jagielski A., *Geografia ludności*, PWN, Warszawa 1977.
- Jelonek A., Soja M., *Podstawy geografii ludności*, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków 2013.
- Kosiński L., *Geografia ludności*, PWN, Warszawa 1967.
- Kurkus M., *Przewodnik do ćwiczeń z geografii ludności*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 1984.
- Zdrojewski E.Z., *Zarys geografii ludności, Przewodnik do ćwiczeń*, WSP, Słupsk 1994.

Netografia [dostęp: 9.10.2019] - dane statystyczne:

- <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/temat>
- <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/>
- <https://www.populationof.net/pl/poland/>

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wprowadzająca

- Czynności organizacyjne (powitanie, sprawdzenie stanu klasy, sprawdzenie obecności).
- Sprawdzenie ewentualnego zadania domowego.
- Dialog z uczniami mający na celu usystematyzowanie i przypomnienie wiadomości na temat struktury ludności według płci na świecie.
- Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

- Nauczyciel inicjuje dyskusję na temat przedstawiania struktury ludności według płci. Włączają się w nią uczniowie. Definiują oni współczynnik feminizacji i maskulinizacji. Następnie nauczyciel wyjaśnia sposób obliczania obu tych współczynników. Może posiłkować się e-materiałem. W tym celu wyświetla go na tablicy interaktywnej, a uczniowie zapoznają się z nim na tabletach (lub komputerach, jeżeli lekcja odbywa się w sali informatycznej).
- Następnie nauczyciel prosi uczniów o samodzielne wykonanie polecenia nr 1 z e-materiału. Korzystając na przykład z BDL GUS, uczniowie wykonują je, po czym

chętny uczeń przychodzi do tablicy i zapisuje swoje rozwiązanie. Pozostali uczniowie mogą w ten sposób zweryfikować swoje wyniki.

- W kolejnym etapie nauczyciel prosi uczniów, żeby przeanalizowali piramidę płci i wieku ludności Polsce zamieszczoną w e-materiale. Uczniowie mają zwrócić szczególną uwagę na nadwyżki kobiet i mężczyzn w różnych grupach wiekowych. Chętni uczniowie zgłaszają swoje wnioski.
- Po zakończonej dyskusji nauczyciel prosi uczniów o wykonanie w parach (lub małych grupach) polecenia nr 2 z e-materiału. Po zakończonym zadaniu nauczyciel prosi wybrane osoby o przedstawienie swoich wniosków. W dyskusję włączają się inni uczniowie. Nad poprawnością tego zadania czuwa nauczyciel, którego zadaniem jest podsumowywanie najważniejszych treści oraz korygowanie błędów w rozumowaniu.
- Następnie nauczyciel prosi uczniów o samodzielną analizę i interpretację przestrzennego zróżnicowania współczynnika feminizacji w Polsce według województw i powiatów. W tym celu zaleca zapoznanie się z wykresem słupkowym oraz grafiką interaktywną. Po tym zadaniu nauczyciel zbiera od uczniów wnioski dotyczące zróżnicowania wskaźnika feminizacji i zapisuje je na tablicy w formie mapy myśli.
- Uwaga! Jeżeli dostępne są nowsze dane (np. w BDL GUS), nauczyciel może dodatkowo poprosić uczniów o pobranie tych danych i porównanie ich z tymi zaprezentowanymi w materiale.
- Nauczyciel prosi uczniów o wykonanie kilku ćwiczeń z e-materiału (w miarę możliwości czasowych). Wyświetla je na tablicy interaktywnej, a chętni uczniowie podchodzą i rozwiązują je.

Faza podsumowująca

- Podsumowanie i utrwalenie nowej wiedzy – nauczyciel zadaje uczniom pytanie, czego się dziś nauczyli. Chętni uczniowie odpowiadają na nie.
- Nauczyciel nagradza aktywnych uczniów i przypomina cele zajęć.
- Pożegnanie i zaproszenie na kolejną lekcję.

Praca domowa

- Projekt pt. „Struktura ludności wg płci w powiecie”. Nauczyciel każdemu z uczniów przydziela powiat. Zadaniem ucznia jest stworzenie piramidy ludności wg płci. Piramida może przybrać dowolną formę graficzną.
- Zadanie pracy domowej w postaci wykonania ćwiczeń zawartych w e-materiale.
- Opcjonalnie można także prosić o zapoznanie się z kolejnym tematem lekcji (w przypadku blended-learning).

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Grafika może zostać wyświetlona w fazie realizacyjnej na tablicy interaktywnej (jeżeli uczniowie nie mają dostępu do tabletów lub komputerów). Uczeń może również skorzystać

z niej samodzielnie, przygotowując projekt w ramach pracy domowej.